

Milí čtenáři,

tentokrát k vám přichází Ďáblík vsutku prázdninový: relativně útlý, poklidný, s příspěvků většinou navazujícími na témata z minulých čísel. Od čtení však nechci odradit: čekají vás na prvním místě slova nové předsedkyně sdružení Calla, Romany Panské. Dobře ji znají všichni přátelé Cally: Romana pracuje ve sdružení od r. 1996, a v současné době je tedy služebně nejstarším pracovníkem naší kanceláře. Její schopnosti účetní i hospodářky se podílely na dlouhodobě stabilní finanční situaci Cally. Odstupující předseda Edvard Sequens, jemuž Calla vděčí za velmi mnoho, v naší kanceláři zůstává (podrobnosti v avizovaném článku níže) a svědčí o tom i jeho články v tomto čísle.

Čeká na vás dloubnutí do českého průmyslu, výprava do Kanady za tamějším programem na snížení emisí z automobilové dopravy, rekapitulace jihočeského Dne pro OZE a tematiku klasické ochrany přírody reprezentují mimo jiné Strom roku, Obojživelník roku a drobný brouk zlatohlávek. Po delší době najdete na našich stránkách i text na pokračování, tentokrát z klávesnice Jirky Řehounka: 1. díl souhrnného pohledu na biologickou obnovu štěrkokopískoven. Nabízíme vám dvě příležitosti zasáhnout do veřejného připomínkování: nejprve do návrhu Politiky územního rozvoje ČR a pak nám Pavla Matějková aktuálně předkládá možnost vyjádřit se (do 26. 7.) ke kontroverznímu českobudějovickému projektu Černý pelikán. Čekají na vás také dvě publicistická zamyšlení: Vláda Molek, který svou odbornost spojuje s praktickým životem ekologického hospodáře, píše o zahradách v éře elektrických kos a Jirka Řehounek o vyslancích divoké přírody v areálu města. A nevynechejte ani naši rubriku Ediční činnost, dnes věnovanou počínům elektronickým.

Prostě se nám tentokrát profilovým tématem Ďáblíka stalo sousedství přírody s městem (samozřejmě především Českými Budějovicemi). Shodou okolností tomu tak bylo i přesně před rokem, v červenci 2007, kdy jsme přinesli informace o sdružení Vídeňská čtvrť založeném jako akt sebeobrany nejen proti Černému pelikánu. Dopřejeme-li si totiž úvahu s potřebným nadhledem, zjistíme, že jde o mnoho. Od 19. století, kdy začala vznikat první českobudějovická předměstí, naplňovala se podoba města jako sídla obklopeného předpolím pošumavských lesů. Od Šumavy přes Blanský les a Homolské lesy proniká zelený klín stromové zeleně až do dnešní Stromovky, na Sokolský ostrov a třeba až do Biskupské zahrady, jen pár kroků od náměstí. Mezi velkými českými městy jde o unikátní situaci, kterou budovatelé předměstí Vídeňského, Pražského i Lineckého posílili zahradami ve vnitroblocích (do jedné takové vedou i okna naší kanceláře), takže historické jádro je obklopeno prstencem, v němž plocha zeleně převyšovala plochu zástavby. Není divu, že ještě před sto lety turistické průvodce po Šumavě začínaly informacemi o Budějovicích. Zvykli jsme si tu dobu označovat jako éru divokého kapitalismu, ale jak potom nazvat dnešní časy, kdy celý Černý pelikán je jen pokračováním tendencí projevivších se již ve sterilní a suchopárné rekonstrukci Lannovy třídy a ve zbudování (lépe: smontování) obudného kšeftogastrokomplexu s autobusovým nádražím na střeše? Autoři projektu ČP o sobě prozradili nesmírně mnoho, když chtějí využít stejný trik a auta i prostorově nadřadit pár stromům, jež se rozhodli zachovat. V dokumentaci jde o argumentační ekvilibristiku: bude zlikvidováno 2 986 m² přirozených zahrad, jež mají být částečně nahrazeny nově vybudovaným umělým parkem, jehož uváděná rozloha 1 313 m² však zahrnuje i nezelené plochy; o tom, že by situaci zachránila projektovaná zeleň na vegetačních střeších, snad ani netřeba mluvit (mimochodem, město, jehož radní systematicky lákají motorová vozidla parkovat na střeších, nepřipomíná poněkud onu říši agresivních létajících rukavic z beatlesovského filmu Žlutá ponorka?).

Ti, kteří si Černého pelikána vymysleli, argumentují tabulkami a výpočty, ale my si můžeme – pravdaže jinde – přečíst i například tohle: „Výpovědi o světě je také zkušenost, že živá přirozenost hyne, pokud je zcela izolována od vnějších souvislostí, od okolí, od světa. Podobně také zkušenost, že vše živé i neživé lze sice dělit na části, ale obtížnější je postup opačný – a že živé věci to často nepřezijí.“ (Zdeněk Kratochvíl, *Filosofie Živé přírody*, Praha 1994, s. 45).

Tomáš Malina

Novinky z Cally aneb První předsedkyně

Po dlouholetém pracovním nasazení v čele sdružení se Eda Sequens rozhodl, že odstoupí z funkce předsedy Cally (jak již na poslední členské schůzi na podzim roku 2007 avizoval). Na schůzi výboru dne 20. 6. 2008 byla ze středu výboru zvolena novou předsedkyní Romana Panská, která toho dne odstoupila z funkce hospodáře Cally. Novým hospodářem byl zvolen Edvard Sequens. Své povinnosti, vedení schůze, se mohla následně chopit na členské schůzi, která se konala po výboru. Přítomní členové byli hned seznámeni se změnou na pozici předsedy a hospodáře. Členové byli informováni s účetní závěrkou za rok 2007, která byla též schválena včetně revizní zprávy, o stavu hospodaření za první pololetí 2008, o stavu členské základny do prvního pololetí 2008, s činností Cally od poslední členské schůze. Jirka Řehounek nastínil představu o pravidelnějším setkávání členů a příznivců Cally na vycházkách po okolí města České Budějovice. První zkušební vycházka bude někdy v září či říjnu. V Dáblíku, který bude vycházet i přes prázdninové měsíce, vás milé čtenářky a čtenáři budeme předem informovat o termínu.

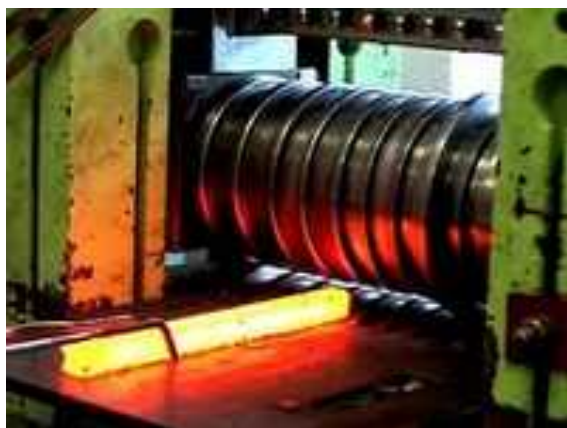
Pár slov

Chtěla bych touto cestou poděkovat Edovi za jeho práci, úsilí, snahu dovést Callu do širokého povědomí veřejnosti, a to nejen v okrese České Budějovice ale i Jihočeského kraje a myslím si, že i v rámci republiky dost lidí ví, co je Calla a čím se zabývá. Již od roku 2000 nesl na bedrech starosti o Callu, aby bylo co a za co dělat naší práci, měl snahu vidět trochu dále než jen pár měsíců dopředu. Věřte, že to nebylo vždy lehké a stálo to mnoho času a dřiny. Díky svým kolegům se to dařilo a i nadále daří. Díky, Edo, za těch 8 let. Sobě pak popřeji dobré spolupracovníky a kolegy, na které se budu moci spolehnout.

Romana Panská

Český průmysl může ušetřit skoro čtvrtinu energie

Český průmysl může už se současnými technologiemi rozumně vylepšit energetickou efektivností o 23 % – tedy o ekvivalent dvou jaderných elektráren v Dukovanech nebo trojnásobku každoroční těžby uhlí za takzvanými územními limity těžby. Propočítala to nová nezávislá studie, jejíž zpracování zadaly ekologické organizace – Hnutí DUHA a Greenpeace. Efektivnější výroba by podnikům ušetřila miliardy korun ročně, a vylepšila tak rovněž konkurenceschopnost domácího průmyslu. Zároveň srazí exhalace oxidu uhličitého i dovoz paliv z rizikových zemí.

Studie mapovala možnosti v různých průmyslových odvětvích. Spočetla, že dostupná, technicky proveditelná opatření mohou postupně snížit energetickou náročnost až o 95 petajoulů ročně. Největší příležitosti jsou v potravinářském průmyslu – který může spotřebu snížit asi o třetinu – nebo v papírenství, textilní výrobě či strojírenství. Navíc už do roku 2020 lze zvýšit produkci elektřiny v takzvané kombinované výrobě s teplem o 5,6 terawatt hodiny navíc. Dodávky elektrické energie tak stoupnou o množství, jež odpovídá zhruba desetina současné spotřeby, aniž by bylo nutné stavět jediný nový zdroj.

Průmysl nyní pohltí 41 % české spotřeby energie – uhlí, ropy, uranu či plynu. Více než devět desetin jeho tržeb vytvářejí zpracovatelská odvětví: asi 8400 firem, jež zaměstnávají 1,35 milionu lidí. Propočty možností vylepšování energetické efektivnosti průmyslových podniků udělala renomovaná pražská organizace EkoWATT a můžete si ji táhnout zde: www.hnutiduha.cz/publikace/moznosti_efektivnosti_prumysl.pdf. Studii potenciálu kombinované výroby elektřiny a tepla připravila firma CityPlan a je ke stažení na této adrese: www.hnutiduha.cz/publikace/moznosti_kogenerace_decentralizace.pdf. Obě studie byly prezentovány na semináři „Možnosti energetické efektivnosti v průmyslu“ 17. června v Praze.

Edvard Sequens s využitím společné tiskové zprávy Hnutí DUHA, Greenpeace a Cally

Vládní politika územního rozvoje zabrzdí jihočeské obce

Ministerstvo pro místní rozvoj zveřejnilo návrh Politiky územního rozvoje České republiky k veřejnému připomínkování. Dokument i s přílohami je ke stažení na <http://www.mmr.cz/politika-uzemniho-rozvoje-cr-2008>.

Do 16. září 2008 mohou obce, jednotlivci i občanská sdružení zasílat k návrhu své připomínky. Politika územního rozvoje obsahuje řadu kontroverzních záměrů s dopadem na rozvoj jihočeských obcí. Je tam návrh na územní ochranu lokalit Lodhěřov a Božejovice-Vlksice, v nichž stát vyhledává hlubinné úložiště vyhořelého paliva, návrh počítá s rozšířením JE Temelín, novými trasami pro přenosové elektroenergetické sítě, jsou v něm konkrétní trasy dálnic a rychlostních silnic, mezinárodní letiště v Českých Budějovicích, splavnění Vltavy, ale také lokality chráněné pro budoucí výstavbu přehrad. Co do udržitelnosti rozvoje, je návrh nevyrovnaný, neboť ekonomický rozvoj má prioritu na úkor ochrany životního prostředí.

Pokud budou zmíněné záměry schváleny vládou, bude je muset do svých územních plánů převzít nejprve kraj a posléze i dotčené obce. Zařazení všech šesti lokalit, které jsou podle Správy úložišť radioaktivních odpadů potenciálně vhodné pro hlubinné úložiště vyhořelého jaderného paliva v České republice vnímáme jako předčasné. Tato de facto stavební uzávěra bude blokovat rozvoj dotčených obcí, aniž by to bylo nezbytné a zcela zbytečně bude poškozovat obce, které posléze nebudou pro úložiště vybrány.

Podle vládou schválené koncepce nakládání s radioaktivními odpady a vyhořelým palivem by teprve k roku 2015 měly být vybrány dvě nejvhodnější lokality a zajištěna jejich ochrana v územních plánech. Až v této fázi bude zařazení do Politiky územního rozvoje akceptovatelné a smysluplné. Návrh tak zcela obchází vládní prohlášení o respektování práv obcí při vyhledávání úložiště vyhořelého jaderného paliva. Přestože si to obce nepřejí, budou takto shora omezeny ve svém rozvoji a přinuceny zanést úložiště do svých územních plánů.

Pavla Matějková k tomu dodává: *“Návrh obsahuje na jedné straně výčet konkretizovaných záměrů, například tras dálnic, ovšem jiné záměry, jako např. vodní nádrže zmiňuje jen okrajově. Přesto je pak Jihočeský kraj i jednotlivé obce budou muset zahrnout do svých územních plánů.”*

Více k tématu včetně možných připomínek se dozvíte na specializované stránce Ekologického právního servisu www.pur.eps.cz.

Edvard Sequens

Jihočeši měli Den

Již třetí ročník jihočeského Dne pro obnovitelné zdroje energie se uskutečnil ve čtvrtek 5. června 2008 v Českých Budějovicích. Tématem pro rok 2008 byly Klimatické změny a role obnovitelných zdrojů energie jako jedné z možností řešení. V prostorách Krajského úřadu se uskutečnil seminář pro topenáře, instalatéry, ale i veřejnost o vytápění biomasou a výstava o činnosti členů Ökoenergieclusteru.

Calla se letos nastěhovala do kina KOTVA, kde odpoledne proběhl seminář „Globální změna klimatu a my?“ a zbytek odpoledne a večer zaplnilo promítání filmů z videotéky Ekofilmu. Z nich dominoval zejména celovečerní americký dokument Drsný dopad o naší závislosti na ropě a souvislostech včetně dopadů ropného zlomu. Diváci pak po několik týdnů mohli v kině shlédnout výstavu Jihočeských matek o obnovitelných zdrojích. Plejádu akcí doplňoval informační stánek OIŽP na Lannově třídě.

Cílem celého dne bylo formou osvěty podpořit rozvoj obnovitelných zdrojů energie na území kraje a nabídnout veřejnosti paletu možností, co sami mohou udělat pro snížení produkce skleníkových plynů, na niž se podílí jejich vlastní

energetická spotřeba. Soustředěním různorodých, ale na stejné téma zaměřených aktivit se společnou propagací došlo k vzájemně posilujícímu efektu.

Kromě Cally se na organizaci různou měrou podílely další organizace zabývající se v kraji energetikou - Energy Centre České Budějovice, EkoWATT, SEVEN, Krajská energetická agentura, Občanská iniciativa pro ochranu životního prostředí, Agenda, Jihočeské matky a Energy Consulting. Záštitu nad akcí převzal hejtman kraje Jan Zahradník.

Edvard Sequens, Calla

Posudek k obchodně-zábavnímu centru Černý Pelikán právě zveřejněn

Dne 26. června byl zveřejněn na webových stránkách:

http://tomcat.cenia.cz/eia/detail.jsp?view=eia_cr&id=JHC244 posudek k dokumentaci obchodně-zábavního centra Černý Pelikán. Do 26. července je možné podávat či zasílat připomínky na adresu: Krajský úřad – Jihočeský kraj, U Zimního stadionu 1952/2, 370 76 České Budějovice.

Pavla Matějková

Pozn. red.: Nevynechejte ani návštěvu webu www.cernypelikan.cz zřízeného „objednatelem“ projektu, firmou MONT TD a. s.: umožňuje dobře nahlédnout rozměry i prostorové souvislosti zamýšlené stavby.

Biologická obnova štěrkopískoven I

Co to vlastně je?

Už v nejednom Ďáblíku jste se mohli dočíst, že Calla ve spolupráci s dalšími organizacemi a odborníky prosazuje biologickou obnovu štěrkopískoven. A tak mě napadlo, že by nebylo od věci tento pojem stručně vysvětlit. Nejlépe několikadílným seriálem článků o biologické obnově štěrkopískoven. I když si počtete hlavně o štěrkopískovnách, ke kterým máme v Calle osobně i geograficky nejbližší, dotkneme se čas od času i jiných těžbou narušených území.

A teď k otázce z nadpisu prvního dílu. Biologická obnova těžbou narušených území využívá v co největší míře přírodních procesů. Vychází přitom z předpokladu, že příroda sama nejlépe ví, které rostlinné a živočišné druhy mají na vytěžené ploše vhodné podmínky pro svůj život. Ačkoli na základě řady vědeckých výzkumů už umíme zhruba předpovědět, jakým směrem se bude samovolný vývoj opuštěné pískovny nebo jiné těžebny ubírat, dokáže nás příroda ještě překvapit.

O to troufalejší se proto jeví snahy autorů technických rekultivací o vysazování umělých monokultur borovic (nebo i nepůvodních exotických druhů) do pravidelných řad. V mnoha jihočeských pískovnách se můžete přesvědčit, že tyto snahy nejsou příliš úspěšné. Některé borovičky brzy uhynou, protože kolem sebe mají příliš sucho nebo je občas zatopí voda. Většina se jich sice dožije vyššího věku, ale porost, který z nich vznikne, lze jen stěží nazvat lesem. Neduživé stromky stejného stáří si vzájemně tvrdě konkurují, první zelené jehlice objevíte až vysoko v jejich korunách.

Mezi přírodě blízké formy obnovy počítáme spontánní sukcesí, řízenou (usměrňovanou) sukcesí a také managementové zásahy ve prospěch některých druhů organismů. Ekologická sukcese je vlastně směna druhů v čase. Drtivá většina těžbou narušených území v ČR má potenciál, aby se obnovila sama bez zásahu

člověka, tedy spontánní sukcesí. V některých případech je vhodné sukcesí trochu nasměrovat (např. potlačení nepůvodních invazních druhů rostlin, vysetím původních druhů apod.) – pak mluvíme o sukcesí řízené nebo usměrňované.

Specifickou kategorií biologické obnovy šterkopískoven jsou managementové zásahy. Jejich cílem je udržení nebo zlepšení podmínek pro život některého ohroženého druhu (břehulí, obojživelníků aj.) nebo i společenstva (např. písčín). Velmi často jde o druhy či společenstva, kterým nevyhovuje směřování ekologické sukcese a potřebují pro svůj život nějak narušené prostředí. Typickým příkladem jsou břehule říční, kterým se o každoroční narušení říčních břehů staraly jarní povodně. Po regulacích většiny vodních toků našťestí nalezly v naší krajině podobné prostředí pro hnízdění – stěny pískoven narušené těžbou. Pokud tedy chceme, aby břehule v nějaké pískovně zůstaly i po ukončení hornické činnosti, musíme čas od času stěnu strhnout. Také nezapojené trávníky písčín, v nichž dominuje pískomilná tráva paličkovec šedavý, by v našich pískovněch směřujících spontánní sukcesí k lesu, rychle zmizely. Chceme-li tedy tato ojedinělá společenstva na nějaké lokalitě udržet, musí občas dojít k narušení povrchu nebo i odstranění svrchní vrstvy s rostlinným opadem.

Ačkoli jdou popsané managementové zásahy vlastně proti ekologické sukcesí (buď ji blokují v některém stadiu nebo dokonce vracejí na samý počátek), určitě do biologické obnovy pískoven patří. Vždy budou ale tvořit spíše menší procento z celkové plochy, která bude přírodě blízkou cestou obnovována.

Jiří Řehounek

V Čavyni *Calla prosadila* prvky biologické obnovy pískovny

V letošním roce jsme společně s ornitologem Petrem Henebergem vypracovali připomínky k dokumentaci EIA na pískovnu v Čavyni u Vodňan, které se týkaly především následné obnovy po ukončení těžby. V první fázi posuzování vlivů pískovny na životní prostředí se naše připomínky setkaly s odmítavým postojem zpracovatelky posudku, Ing. Zuzany Tonikové. Přestože máme všichni tři dlouholeté zkušenosti z ochrany a obnovou pískoven, byli jsme školeni jako naprostí nedouci.

Nenechali jsme se odradit a zpracovali připomínky i k posudku EIA, ve kterých jsme v řadě věcí se zpracovatelkou posudku polemizovali. Ačkoli ve vypořádání připomínek jsme to opět schytali (prý se málo soustředíme na věcné připomínky), EIA pro nás nakonec dopadla více než dobře. Celá řada našich připomínek byla totiž zapracována do závěrečného stanoviska krajského úřadu. Mimo jiné budou vytvářeny vhodné podmínky pro hnízdění břehulí, najde se prostor pro enklávy xerothermní vegetace a na několika místech přiléhajících k přírodě blízkým ekosystémům bude pro obnovu území využita spontánní sukcese. Snad se tedy v obnově těžbou narušených území blýská na trochu lepší časy.

Klára a Jiří Řehounekovi

Kanada podpoří vyřazení starých smrad'ochů. A my?

Kanadský ministr životního prostředí John Baird oznámil, že federální vláda od ledna 2009 spustí program nazvaný National Vehicle Scrappage. Jeho cílem je motivovat občany, kteří jezdí staršími vozy, k jejich vyřazení z provozu. Občané, kteří mají auto vyrobené před rokem 1996, získají za jeho likvidaci jízdenky na městskou hromadnou dopravu, příspěvek na jízdní kolo, členství ve sdruženích na sdílení aut (car-sharing) nebo 300 dolarů v hotovosti. Vláda do programu během čtyř let investuje 92 milionů dolarů. Na celostátní úrovni byla jeho aplikací pověřena nadace Clear Air Foundation, která již neziskově provozuje podobný program nazvaný Car Heaven. V Kanadě je v současné době registrováno 18 milionů vozidel

(osobních i nákladních) a modely vyrobené před rokem 1996, kdy byly zavedeny přísnější ekologické normy, produkují až 19 x více znečišťujících látek než modely novější. Program je součástí vládního plánu boje proti změnám klimatu nazvaný Turning the Corner. Právě doprava patří s podílem 18,5 % k významným kanadským zdrojům emisí skleníkových plynů.

Nejinak je tomu v České republice. Doprava již produkuje 14 % emisí skleníkových plynů a emise narůstají. Adekvátně množství aut a kilometrů, které u nás projedí. Na konci loňského roku u nás bylo registrováno bezmála 6 milionů motorových vozidel. Počet osobních automobilů se zvýšil o 171 tisíc na celkem 4,3 milionu. Pokud jde o stáří tuzemského vozového parku, zhruba dvě pětiny stále tvoří osobní vozy staré 15 a více let. Za posledních pět let se přitom podíl takto starých aut na celkovém počtu téměř nezměnil, dokonce mírně narostl na 1,585 milionu. Zatím mezi nimi převládají auta tuzemské výroby. Nejrozšířenější je Škoda Favorit, kterých v Česku jezdí stále 222 tisíc. Dalšími rozšířenými modely jsou Škoda 120 (184 tis.) a Škoda 105 (128 tis.).

Průměrné stáří všech osobních vozů v ČR pak činí 14 let a stále se zhoršuje. Co je důvodem? Jestliže v roce 2007 bylo zaregistrováno přes 435 tisíc nových aut, tvořily z nich ojetiny ze zahraničí více než polovinu (u osobních a malých dodávkových aut přes 60 %). Konečně vidíme to v okolí našich měst, která jsou namísto parků obklopeny narvanými parkovišti (vrakovišti?) autobazarů.

Řešením, však podle mne není náhrada všech starých, emisně hodně problematických vozů za nejnovější s katalyzátory a dalšími technickými udělátky na snižování emisí i spotřeby. I tak by v tom několikamilionovém objemu vypouštěla velké množství emisí skleníkových plynů, benzenu a dalších škodlivin, zabírala veřejný prostor ve městech, krájela a zabetonovávala krajinu, hlučela a ohrožovala vše živé na životech. Nehledě na energii a materiály vložené do výroby nových nablýskaných modelů. Východiskem z nadcházející krize je poslední sbohem dosloužilým miláččkům bez náhrady. Kanadský program nabízející náhradou příspěvek na kolo, sdílení aut a jízdenky na MHD je proto zajímavým příspěvkem do debaty, jak na to. Obávám se však, že v našich podmínkách to zařídí teprve vysoká cena ropy a její nedostatek. Už aby to bylo.

Edvard Sequens, text o kanadském programu převzat z Kanadské mozaiky č. 24/8 z 11. 6. 2008

Více na:

<http://www.ec.gc.ca/default.asp?lang=En&n=714D9AAE-1&news=908C9251-52C7-4FDF-BA06-A4D2CE652430>

<http://www.autosap.cz>

Římovská lípa zvolena kandidátem na Strom roku za Jihočeský kraj

V pondělí 16. června vybrala porota 12 stromů, které postupují do finále celostátní ankety Strom roku 2008 pořádané programem Strom života Nadace Partnerství. Porota volila z celkového počtu 109 nominací. Jihočeský kraj byl zastoupen celkem šesti nominacemi. Jihočeským finalistou se stala památná lípa Jana Guerreho rostoucí na významném poutním místě před kostelem v obci Římov u Českých Budějovic. Do ankety ji společně navrhli sdružení Calla, Římskokatolická farnost Římov a obec Římov.

Detailní informace o Guerreho lípě se v nejbližší době objeví na stránkách www.stromzivota.cz/anketa.

O dalším postupu finalistů již bude rozhodovat veřejnost. Hlasovat bude možné od 1. srpna do 10. října pomocí hlasovacích archů nebo dárcovských SMS zpráv ve tvaru DMS STROM1–12 odeslaných na číslo 87 777. Další informace o hlasování budou uveřejněny v příštím Dáblíku a na stránkách Cally.

Pavla Matějková

Mlok skvrnitý obojživelníkem roku 2008

Obojživelníci patří celosvětově i v České republice mezi neohroženější skupiny živočichů. Každý z čtenářů *Ďáblíku* by jistě dokázal jmenovat hned několik faktorů, které je ohrožují. Mimo jiné i z tohoto důvodu vznikla kampaň Obojživelník roku, jakási obdoba známějšího Ptáka roku, kterého každoročně vyhláší Česká společnost ornitologická.

Vyhlašovatelé Obojživelníka roku jsou Česká herpetologická společnost a Muzeum přírody Český ráj.

Cílem kampaně je představit obojživelníky veřejnosti, poukázat na jejich ohrožení a přispět k jejich ochraně. Po skokanu ostronosém (*Rana arvalis*), který byl prvním obojživelníkem roku vloni, byl v letošním roce tímto titulem poctěn mlok skvrnitý (*Salamandra atra*). Bližší informace o kampani včetně kalendáře akcí naleznete na webu www.mpcr.cz.

Jiří Řehounek

Hledá se zlatohlávek

V současné době probíhá mapování výskytu zlatohlávka tmavého (*Oxythyrea funesta*), který je znám i pod druhovým jménem skvrnitý. Jedná se o poměrně malý, ale těžko zaměnitelný druh zlatohlávka. Patří mezi zvláště chráněné živočichy, ale v posledních letech se v ČR dosti šíří. Zachytit toto šíření je hlavním cílem mapování, které koordinuje entomolog Jakub Horák. Pokud jste zlatohlávka tmavého (viz foto) někde viděli nebo chcete s mapováním pomoci, pište na e-mail jakub.sruby@seznam.cz.

Jiří Řehounek

Konec vesnické idyly ?

Podvečerní výlet na kole koncem června mne utvrdil v poznání, že nastoupila druhá vlna přeměny našeho venkova ve snaze přiblížit se městu. Na rozdíl od šedesátých let, kdy se jednalo zejména o snahy související s hospodářským vývojem, v současné době jde o radikální přeměnu životního stylu a s ním související i změnu krajiny. Zmíněná šedesátá léta znamenala pro občany venkova, poznamenané tvrdou prací v zemědělství, svým způsobem křivdu bez ohledu na pocit zadostiučinění ze zajišťování výživy národa; určitou kompenzací života na venkově se stala přestavba hospodářských usedlostí, kdy štok s bříзолitem a gabřincovými sokly v očích starousedlíků sice vytvořil nové bytové jednotky pro mladou generaci, ale nenávratně mnohdy zničil lidovou architekturu. Nákup televize, ledničky a Spartaka znamenal postoupit o stupínek výše na společenském žebříčku. Naštěstí se tato modernizace zásadně neodrazila ve vzhledu vesnic.

Ale vraťme se k mému výletu. Červen byl na venkově odjakživa ve znamení senoseče, a přestože romantická doba svážení sena z luk koňskými potahy je historickou záležitostí, rozkvetlé zahrady, sady a louky měnící se ve voňavé seno stále k vesnické krajině, alespoň dle mého názoru, patří. Ovšem chyba lávky. Pokud jste v tuto dobu slýchávali podvečerní naklepávání kos, současná vesnická „idyla“ dostává opravdu tvrdou ránu pod pás. Motorové kosy a sekačky různých typů a výkonů mění zahrady a sady ve sterilní golfové trávníky vyžadující pravidelně každotýdenní práci, tj. kosení spojené s hlukem a smradem.

Na hospodářských loukách rovněž marně hledáte kopky či řady sena připravené k odvozu. Výkonná mechanizace zahraniční výroby pokosila louky ještě před odkvetem a zabalila je do plastových balíků senáže. Pokud ovšem ještě vůbec nějaké louky zůstaly a nejsou osety řepkou pro výrobu bionafty, která má nakrmit právě traktůrky, traktory, řezačky a motorové sekačky. Tuto skutečnost přeměny vesnické idyly a krajiny konstatují sice s ironií, ale hlavně se smutkem. Vždyť stejným způsobem jako jsme si bohužel zvykli dělit živočišnou říši na užitečné a škodlivé tvory, hodnotíme rostliny na užitečné a plevely. A s plevelem, ať

už roste na zahradě nebo na poli, je třeba řádně zatočit a včas jej vyhubit. Bohužel mezi tyto plevele, které „hyzdí“ nejen zahrady s bazény, ale i pole, od nichž se očekávají vysoké výnosy, patří i dřívě hojně a běžně květiny. Takže díky současnému životnímu stylu, životní úrovni a způsobu hospodaření nemáme šanci pokochat se chrpou, vlčím mákem, třezalkou, kopretinou, kohoutkem a dalšími rostlinami. Stejná situace je ale i ve městech. Se zdůvodněním, že hrozí alergenů i klíšťata, jsou koseny městské parky a zelené plochy několikrát ročně, takže dřívě svěže zelené parčíky připomínají po takovém skupinovém nasazení mechanizace vyprahlé žluté plochy, které nejenže nekvetou, ale ani nelákají k posezení.

Posledními živými ostrůvky poskytujícími šanci k přežití živáčkům z řad hmyzu, drobných savců a ptáků jsou (paradoxně) neobhospodařované pozemky čekající na výhodnou výstavbu nebo železniční násypy a silniční příkopy, kam mechanizace nedosáhla. Tím nechci říci, že se mi líbí odpadky ukryté ve vysoké trávě, ale pořádek a čistotu si dokáži představit i jinak. Při té příležitosti se mi vybavuje staveniště u Dobrovodské stoky na Rudolfovske ulici v Českých Budějovicích. Na místě, kde má nebo měla vyrůst nová prodejna Lidlu, kvete v současné době několik set divizí velkokvětých. Závěrem prosím, vaňte si plevele na svých zahrádkách, protože zanedlouho se stanou pouze herbářovou položkou. A při volbě nářadí pro zahradní údržbu se přimlouvám za ruční kosu. O co stojí méně peněz a více námahy práce s ní, o to přináší větší užitek při práci a prospěch pro vaše zdraví i přírodu.

Vladimír Molek

Vzdalování

Ty vyjevené tváře se mi vybaví ještě dnes. První rok po fakultě jsem začínal učit na nymburském gymnáziu a koncem podzimu vzal primány na dvouhodinovou biologickou praktiku k Labi. Nejméně polovina z nich byli Nymburáci, přesto nevěřičně zírali na vodní hladinu plnou labutí. Stáli jsme pod středověkými hradbami města, pět minut cesty od hlavního náměstí. „Tady je ale ptáků,“ osmělil se po chvíli jeden studentík.

Tehdy mě ta příhoda udivila. Možná si řeknete, že jsem profesionálně deformovaný biolog. Moje vzpomínky na dětství v 80. letech minulého století ale zahrnují (mimo jiné) i nenásilnou formou nabývané biologické znalosti. S jedním dědečkem jsme obdělávali zahrádku, chodili sbírat léčivé byliny a pozorovali na krmítku ptáky. Druhý dědeček, vášnivý houbař, byl v lese jako doma a my s ním. A rodiče mi také čas od času říkali, jak se jmenuje která luční kytka. Naprostou samozřejmostí pak bývalo zimní krmení labutí, kachen a lysek, i když jsme bydleli velmi daleko od Labe. Podotýkám, že nikdo z naší rodiny neměl biologické vzdělání.

Po devíti letech ve školství už se tolik nedivím, protože jsem toho slyšel a viděl už opravdu hodně. Spíše mi přijde zajímavé zamyslet se nad fenoménem, který kolem sebe (zcela subjektivně) pozoruji. Můžeme ho nazvat třeba vzdalováním se od přírody. Je paradoxní, že v době pronikání sokolů, krahujců a kun do měst tyto živočichy pozná stále méně lidí. Přitom za nimi nemusíme podnikat výpravy do divočiny. Sokoli hnízdí na kostelních věžích a mrakodrapech, kuny obývají městské půdy a krahujec o polednách nerušeně loví vrabce na Lannově třídě v Budějovicích.

Bylo by ode mne poněkud laciné svádět všechno na televizi a počítače. Myslím, že na vině jsou především daleko větší možnosti realizace, než tomu bylo v normalizačních 80. letech. Ještě těsně po listopadu 1989 se na setkání mladých ochránců přírody okresu Nymburk sjelo osm dosti početných oddílů. Pro řadu dětí to byla jedna z mála alternativ smysluplného trávení volného času. Z většiny z nich se pochopitelně nestali profesionální biologové a ochránáři, odnesli si však základní povědomost o přírodě a získali k ní vztah. Podobné oddíly existují určitě i dnes, je jich ale mnohem méně. Vždyť i skauti dnes ohlašují menší počet zájemců.

Z ekologické výchovy se mezitím stala výchova environmentální. Zkoumáme ji na vysokých školách, zřizujeme kvůli ní specializovaná ekocentra a píšeme o ní rozsáhlé elaboráty do školních vzdělávacích programů. Nějak to nepomáhá. Nechci tím říct, že jsou to zbytečné snahy. Jen nedostatečné. Možná by pomohlo, kdyby dnešní prarodiče vzali občas vnoučata sbírat léčivé byliny. Ačkoli je to jistě věc názoru, připadá mi taková výprava přínosnější než obligátní „last minute“ na Mallorce. A snad by si i dnešní rodiče měli udělat čas a jít s dětmi krmít labutě k Labi nebo Vltavě.

Tak co? Už listujete diářem? Na bylinky můžete vyrazit třeba hned a krmení labutí si naplánujte na prosinec ☺ .

Jiří Řehounek

Ctrl-C, Ctrl-V

V poslední době se hodně píše o studentech a dokonce i vědcích, kteří sepisují různé texty pouhým kopírováním textů jiných. Internet k tomu přímo vybízí a donedávna se touto morálně pochybnou prací nikdo pořádně nezabýval. Ke svému velkému překvapení jsem však s tímto jevem setkal i při své práci v Calla.

V dubnu tohoto roku jsme v Praze pořádali odborný seminář „Obnova těžbou narušených území a legislativa“. Po něm jsme společně s Karlem Prachem z Jihočeské univerzity a Miroslavem Hátlem ze Správy CHKO Třeboňsko zformulovali jeho obecné závěry, rozeslali je zodpovědným ministerstvům a pověsili na internet. O tom všem už pozorní čtenáři Dáblíku vědí.

Koncem června se mi dostaly do rukou výňatky z rekultivačního plánu jisté (budoucí) jihočeské pískovny. Začel jsem se do nich a po několika větách se dostavil silný pocit déjàvu. Abych se ujistil, našel jsem si přesné znění našich závěrů. Až na několik drobných změn byly závěry téměř kompletně součástí rekultivačního plánu.

Nejdříve jsem nevěděl, jestli se mám radovat, že rekultivátoři chtějí spontánní sukcesí obnovovat 20 % těžebních prostorů, nebo se zlobit, že neuvádějí zdroje svých citací. Kolega Prach mi však vysvětlil, že první postup je správnější. Možná začíná být spontánní sukcese konečně brána vážně.

Jiří Řehounek

EDIČNÍ ČINNOST

Atlas obnovitelných zdrojů vyšel na CD

Databázi zařízení využívajících obnovitelné zdroje energie nyní mohou zájemci získat i na CD, které vydala Calla. Jsou na něm informace o více než tisíci zdrojích - malých vodních elektrárnách, větrných elektrárnách, větších zdrojích spalujících biomasu a bioplyn, solárních termických systémech a fotovoltaice a také tepelných čerpadlech. Záznamy obsahují popis, technické informace, fotografie a lokalizaci. Obvykle je uveden i kontakt na provozovatele, kde lze získat podrobnější údaje, zkušenosti a instalaci si prohlédnout. Během uplynulých měsíců Calla zrevidovala situaci na jihu Čech, co se týká ostatních regionů, záleží vždy na ochotě jiných organizací či přímo vlastníků zařízení.

Atlas existuje rovněž v aktuální verzi na webových stránkách www.zdrojeenergie.cz. Na nich můžete případně opravovat zastaralé informace a doplňovat nové. V letošním roce stránky

navštívilo zatím 12,5 tisíce zájemců.

Cílem vytvořené databáze je napomoci touto cestou k vyššímu využívání obnovitelných zdrojů energie v České republice, neboť situace zde není radostná. Podíl těchto čistých zdrojů na spotřebě primárních energetických zdrojů je v naší zemi jen cca 4,4 % a roste jen velmi pomalu. Nesplníme tak ani cíl daný v přístupové dohodě k EU – získávat v roce 2010 8 % elektřiny z obnovitelných zdrojů, vloni jsme v nich vyrobili jen polovinu.

Důvodem není chybějící potenciál, ale spíše přístup politiků. Zákon na podporu elektřiny z obnovitelných zdrojů byl přijat teprve nedávno, chybí tu koncepční podpora tepla z biomasy či slunečních kolektorů, existuje řada administrativních překážek při povolování nových zdrojů nebo osvětová kampaň. Čeští politici nám se svou orientací na zastaralé fosilní a jaderné zdroje uzavírají cestu k moderním technologiím a k čistému životnímu prostředí.

Vytvoření CD bylo podpořeno v rámci projektu „Jihočeské přírodní zdroje pro budoucnost“ z Islandu, Lichtenštejnska a Norska v rámci Finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti.

Edvard Sequens, Calla

Web Jihočeské pískovny se výrazně rozšířil

Už druhým rokem je tu s námi webová stránka Jihočeské pískovny (<http://www.calla.cz/piskovny>). Za tu dobu se stala pro řadu lidí zajímavým zdrojem informací. Nejen těch uplatnitelných v profesi (i když profesionálové z oblasti ochrany přírody a akademické sféry tvoří významnou část návštěv), ale i pro lidi, kteří se o přírodu a biologii zajímají laicky.

V uplynulém půlroce doznala stránka výrazných změn. My tvůrci doufáme, že k lepšímu, ale to už případně posuďte sami. Předně přibyly nové rubriky. Rubrika „Aktuality“ informuje pouze s mírným zpožděním o dění kolem pískoven, především v Jihočeském kraji. Zajímá-li Vás, jaké akce se v pískovnách a o pískovnách konají či konaly, podívejte se do nové rubriky „Akce“. V rubrice „Ke stažení“ je už dnes k dispozici řada materiálů a článků o ochraně a obnově pískoven. A konečně rubrika „Odkazy“ obsahuje (překvapivě) odkazy na weby s podobnou tematikou. Došlo také k doplnění nových lokalit a aktualizaci údajů z mnoha lokalit již dříve zaznamenaných.

My tvůrci doufáme, že změny na webu Jihočeské pískovny byly k lepšímu, ale to už případně posuďte sami. Přivítáme i konkrétní kritiky a pochvaly nových i starých rubrik.

Jiří Řehounek

Pozvánka na akci

Hnutí Duha Vás zve na již tradiční

Poznávací pochod napříč národními parky Šumava a Bavorský les 21.--24.srpna 2008

Trasa poznávacího pochodu je připravena tak, že během čtyř dnů uvidíte nejkrásnější místa národních parků Šumava a Bavorský les – "Zelené střechy Evropy": horský smrkový prales, ledovcová jezera, kamenné moře, podmáčené lesy a rašeliniště. To vše s odbornými průvodci.

Navštívíte mj. Schwarzenberský kanál, Plešné jezero, Trojmezenský prales, Modravu, Cikánskou slat', Malou Mokrůvku, Černou horu, prameny Vltavy, Bučinu, Luzný, Roklan, Roklanské jezero, Seelensteig (stezka lesních prožitků) a Teufelsloch (Dáblova soutěska), polomy po orkánu Kyrrill.

Podrobné informace včetně přihlášky naleznete na
<http://www.hnutiduha.cz/pochod>

***

Ekologická poradna sdružení Calla – poradenství pro Vás

Mimo běžná témata ekologické poradny u nás můžete hledat pomoc v oblastech, na které se specializujeme:

Účast veřejnosti na rozhodování - metodická i právní pomoc občanům, obcím a občanským aktivitám při rozhodování o stavbách a činnostech ovlivňujících životní prostředí, zapojování veřejnosti do procesů posuzování vlivů staveb na životní prostředí, využívání zákonů o poskytování informací, zakládání občanských sdružení, organizování občanských aktivit, zprostředkování posudků. *Za tuto oblast poradny odpovídá Pavla Matějková, dosažitelná na telefonu 387 311 381, e-mail: pavla.matejkova@calla.cz.*

Ochrana přírody a krajiny - odborná pomoc v oblasti biologie a ochrany přírody, chráněná území a péče o ně, územní a druhová ochrana přírody (se zaměřením na entomologii a botaniku), ekopedagogické využití chráněných území. *Za tuto oblast poradenství je zodpovědný Jiří Řehounek, volejte ho na telefon 387 311 381 nebo pište na e-mail: rehounekj@seznam.cz.*

Obnova těžbou narušených území - přirozená obnova těžbou narušených území (především ve šterkopískovných), poradenství při tvorbě rekultivačních plánů využívajících přirozenou obnovu, využití těžbou narušených území v druhové ochraně a ekologické výchově a ekologie obnovy (restoration ecology). *V této oblasti Vám poradí Jiří Řehounek, kterého najdete na telefonu: 387 311 381, ale spíše na e-mailu: rehounekj@seznam.cz.*

Trvale udržitelná energetika - poradenství občanům, obcím i občanským sdružením v oboru obnovitelných zdrojů energie, jejich možnostech, dostupnosti, podporách pro realizaci, legislativě apod. Právní a všestranná informační pomoc obcím, u nichž by mohlo být vybudováno konečné úložiště vysoce radioaktivních odpadů, archiv informací k jaderné energetice. *Pro odpovědi z oblasti energetiky se obraťte na Edvarda Sequense na telefon: 387 310 166, e-mail: edvard.sequens@calla.cz.*

Alternativy pro zemědělství - informace o pěstování technických plodin v zemědělství a jejich dalším využití. Konzultace pro zemědělské podniky v oblasti energetické soběstačnosti: pěstování energetické biomasy, využití biopaliv. Archiv videí, fotografií, publikací a informačních materiálů o pěstování, zpracování a využití konopí setého. *Poradnu v oblasti zemědělství u nás vede Hana Gabrielová, kterou kontaktujte pomocí telefonu: 387 310 166 nebo e-mailu: hana.gabrielova@calla.cz.*

Poradenské hodiny pro veřejnost v kanceláři sdružení - Fráni Šrámka 35, České Budějovice:

Omlouváme se, ale během letních prázdnin jsou poradenské hodiny pro veřejnost omezeny.

Navštívit nás můžete vždy ve středu od 9.30 do 15.30.

Osobní návštěva mimo poradenské hodiny je možná po předchozí domluvě. Využijte poradenství pomocí e-mailu: poradna@calla.cz. Písemné spojení: Calla, P.O. BOX 223, 370 04 České Budějovice.

Zpravodaj *Ďáblík* vydává:

Calla - Sdružení pro záchranu prostředí

Naše adresa: P. O. BOX 223 370 04 České Budějovice

Sídlo: Fráni Šrámka 35, České Budějovice

Telefon a fax: 387 310 166

Telefon: 387 311 381

E-mail: calla@calla.cz

Internet: <http://www.calla.cz/>

Naše konto: 3202800 – 544 / 0600 GE Money Bank, pob. České Budějovice

IČO: 62536761

*Starší čísla občasníku *Ďáblík* najdete na stránkách sdružení Calla.*

Uzávěrka dalšího čísla je 31. července 2008.

- Nechcete-li dostávat tento zpravodaj, napište nám a my Vás okamžitě vyřadíme z adresáře. ◀◀
►► Chcete-li se přihlásit k jeho pravidelnému odběru, pište na calla@calla.cz ◀◀

*Vydávání zpravodaje *Ďáblík* je podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska v rámci Finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti.*

